

แบบการเสนอผลงาน

ระดับชำนาญการ

ของ

ชื่อ-สกุล นางสาวบุญนุช จู้ดศรี

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุข ระดับ ปฏิบัติการ

ตำแหน่งเลขที่ ๑๓๑๑ ส่วนราชการ ศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรง

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุข ระดับ ชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ ๑๓๑๑ ส่วนราชการ ศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี

**แบบการเสนอผลงาน
(ระดับชำนาญการ)**

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง

ชื่อผู้ขอประเมิน นางสาวบุญนุช จัตุศรี

◆ ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิชาการสาธารณสุข ระดับ ปฏิบัติการ

ตำแหน่งเลขที่ ๑๓๑๑ สังกัด ฝ่าย/กลุ่ม พัฒนาการส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน

สำนัก/กอง/ศูนย์/กลุ่ม/สถาบัน/สำนักงาน ศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี กรมอนามัย

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งปัจจุบัน

ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ปฏิบัติงานระดับต้น ที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการในการทำงาน ปฏิบัติงานด้านวิชาการสาธารณสุข ภายใต้การกำกับ แนะนำ ตรวจสอบ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการปฏิบัติ

๑.๑ ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย สำรวจ รวบรวม ข้อมูลทางวิชาการเบื้องต้น เกี่ยวกับงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยในการดำเนินงานส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี

๑.๒ ร่วมพัฒนาเนื้อหา องค์ความรู้ คุณภาพมาตรฐานเกี่ยวกับงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม และจัดทำคู่มือ แนวทางปฏิบัติ เอกสารวิชาการ สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ สามารถดูแลและป้องกันตนเองจากโรคและภัยสุขภาพได้

๑.๓ ร่วมจัดทำฐานข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม เช่น ข้อมูลสถานะสุขภาพ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อสุขภาพ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงระบบงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๑.๔ ติดตามผลการดำเนินงาน รวบรวม วิเคราะห์ เพื่อนำใช้ในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ

๑.๕ สรุปรายงานเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือรายงานการรวบรวมข้อมูลทางวิชาการด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม เสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อประกอบการวางแผนในการปฏิบัติงาน

๒. ด้านการวางแผน

ร่วมดำเนินการวางแผนการทำงานของหน่วยงานหรือโครงการ วางแผนการทำงานที่รับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด

๓. ด้านการประสานงาน

๓.๑ ประสานการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนด

๓.๒ ชี้แจงให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูล ข้อเท็จจริง แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจหรือความร่วมมือในการดำเนินงาน

๔. ด้านการบริการ

๔.๑ ร่วมสนับสนุนการให้บริการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างราบรื่น

๔.๒ สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องแก่บุคคลภายในหน่วยงาน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓ ให้บริการข้อมูลทางวิชาการ เช่น การจัดทำเอกสาร ตำรา คู่มือ เอกสารสื่อ สิ่งพิมพ์ เผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ เพื่อการเรียนรู้และเข้าใจในระดับต่าง ๆ ในงานด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

๔.๔ ให้บริการตอบคำถาม สื่อสารข้อมูลสุขภาพและการดำเนินงาน แก่ประชาชนผ่านช่องทางออนไลน์

๔.๕ ร่วมนิเทศงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องแก่พื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนและแนะแนวทางการดำเนินงานให้พื้นที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
ประวัติการดำรงตำแหน่งสำคัญที่ผ่านมา (ทางการบริหาร เช่น เป็นหัวหน้าโครงการ หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้างาน กรรมการ อนุกรรมการ วิทยากร อาจารย์พิเศษ เป็นต้น)

๑. เป็นหัวหน้าโครงการจัดทำแผนขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ปีงบประมาณ ๒๕๖๓

๒. เป็นคณะทำงานพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ หมวด ๗ ผลลัพธ์การดำเนินงานตามคำสั่งศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ที่ ๔๐๘/๒๕๖๔

๓. เป็นคณะทำงานพัฒนาองค์กรแห่งความสุขที่มีคุณภาพ ตามคำสั่งศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ที่ ๔๖๔/๒๕๖๔

๔. เป็นคณะทำงานพัฒนาระบบบริหาร ตามคำสั่งศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ที่ ๔๙๖/๒๕๖๔

๕. เป็นคณะทำงานตอบโต้ภาวะฉุกเฉินและสาธารณสุขด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ตามคำสั่งศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ที่ ๖๔/๒๕๖๕

๖. เป็นคณะกรรมการสรรหาและคัดเลือกบุคคลและองค์กรดีเด่นด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม เขตสุขภาพที่ ๘ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ตามคำสั่งคณะกรรมการเขตสุขภาพที่ ๘ ที่ ๘๖/๒๕๖๕

๗. เป็นคณะกรรมการคัดเลือกองค์กรต้นแบบรอบรู้ด้านสุขภาพ เขตสุขภาพที่ ๘ ประจำปี ๒๕๖๕ ตามคำสั่งศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ที่ ๑๙๑/๒๕๖๕

๘. เป็นคณะทำงานศูนย์ออกกำลังกาย ศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ตามคำสั่งศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ที่ ๓๑๙/๒๕๖๕

๙. เป็นคณะกรรมการเก็บรักษาเงิน ปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ตามคำสั่งศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ที่ ๓๒๗/๒๕๖๕

๑๐. เป็นคณะกรรมการที่พักออาศัย ตามคำสั่งศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ที่ ๓๓๒/๒๕๖๕

๑๑. เป็นคณะทำงานขับเคลื่อนการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy : HL) ตามคำสั่งศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ที่ ๓๕๔/๒๕๖๕

๑๒. เป็นคณะทำงานพัฒนาระบบงานส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โครงการพระราชดำริ และโครงการในพระบรมวงศานุวงศ์ ตามคำสั่งศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี ที่ ๓๖๘/๒๕๖๖

๑๓. เป็นหัวหน้าจัดการความรู้และสื่อสารประชาสัมพันธ์ ปีงบประมาณ ๒๕๖๕-ปัจจุบัน

๑๔. เป็นวิทยากรบรรยาย หัวข้อ การขับเคลื่อนองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพผ่านระบบปฏิบัติการ “สาสุข อุ๋นใจ” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และ ๒๕๖๖

๑๕. เป็นหัวหน้าโครงการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ ด้วยองค์กร/ชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ เขตสุขภาพที่ ๘ ปีงบประมาณ ๒๕๖๖

◆ ตำแหน่งที่ขอแต่งตั้ง นักวิชาการสาธารณสุข ระดับชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ ๑๓๑๑ สังกัด ฝ่าย/กลุ่ม พัฒนาการส่งเสริมสุขภาพวัยเรียน

สำนัก/กอง/ศูนย์/กลุ่ม/สถาบัน/สำนักงาน ศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี กรมอนามัย

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง

ปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงาน ที่มีประสบการณ์ โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความชำนาญงานในด้านสาธารณสุข ปฏิบัติงานที่ต้องตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่ยากและปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับหมาย โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการปฏิบัติ

๑.๑ ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย รวบรวมข้อมูล เรื่องที่ยากและมีความซับซ้อน ต้องอาศัยความรู้ทางวิชาการสาธารณสุขด้านการส่งเสริมสุขภาพ การสุศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ รวมถึงพัฒนาระบบกลไกและการบังคับใช้กฎหมายสาธารณสุข เพื่อช่วยในการเสริมสร้างระบบสาธารณสุขที่ดี

๑.๒ วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งวิเคราะห์รายงานเกี่ยวกับการดำเนินงาน หรือรายงานการรวบรวมข้อมูลทางวิชาการด้านสาธารณสุขและเสนอแนะ เพื่อประกอบการจัดทำมาตรฐานให้ประชาชนได้รับบริการทางสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ

๑.๓ กำกับ ดูแล การประเมินผลการดำเนินงานในโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงาน และนำมาปรับปรุงระบบงานให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

๑.๔ กำกับดูแลการพัฒนาเนื้อหา องค์ความรู้ คุณภาพมาตรฐานเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุขและระบบบริการสุขภาพ โดยบูรณาการแบบองค์รวมว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุขและระบบบริการสุขภาพ และจัดทำคู่มือ แนวทางปฏิบัติ เอกสารวิชาการ สื่อสุศึกษา ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ สามารถป้องกันตนเองจากโรคและภัยสุขภาพ

๑.๕ กำกับดูแลการปฏิบัติการในการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง

๑.๖ วิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสุข เช่น ข้อมูลของกลุ่มเสี่ยง ข้อมูลสถานะทางสุขภาพ รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ องค์การภาคีเครือข่าย เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ในการปรับปรุงระบบงานสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๑.๗ ปฏิบัติงานส่งเสริม ควบคุม กำกับ พัฒนามาตรฐาน ร่วมกำหนดแนวทางการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการแพทย์และสาธารณสุข และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. ด้านการวางแผน

วางแผนหรือร่วมดำเนินการวางแผนการทำงานตามแผนงานหรือโครงการของหน่วยงานระดับจังหวัด เขตสุขภาพ สำนักหรือกอง และแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด

๓. ด้านการประสานงาน

๓.๑ ประสานการทำงานร่วมกันโดยมีบทบาทในการให้ความเห็นและคำแนะนำเบื้องต้น แก่สมาชิกในทีมงาน หน่วยงานภายนอกหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนด

๓.๒ ให้ข้อคิดเห็นหรือคำแนะนำเบื้องต้น ข้อมูล ข้อเท็จจริง แก่สมาชิกในทีมงานหรือบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย

๔. ด้านการบริการ

๔.๑ ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการหรือเทคโนโลยีแก่ผู้ได้บังคับบัญชาและบุคคลภายในหน่วยงาน เพื่อเป็นความรู้และให้สามารถดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

๔.๒ ดำเนินการจัดทำเอกสาร ตำรา คู่มือ เอกสารสื่อเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้และความเข้าใจในระดับต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาหรือประยุกต์เทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในด้านส่งเสริมสุขภาพ

๔.๓ ปฏิบัติการในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและองค์กร เพื่อให้เป็นบุคลากรที่มีความชำนาญและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

๔.๔ นิเทศงานด้านการส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่นระดับพื้นที่ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ กำกับดูแลเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน

๑. เรื่อง สถานการณ์องค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ เขตสุขภาพที่ ๘

๒. ระยะเวลาที่ดำเนินการ (เป็นระยะเวลาที่ดำเนินการจัดทำผลงาน ภายในระยะเวลา ๕ ปี)

วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ ถึง ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

๓.๑ ความรู้เรื่องการวิจัย

๓.๒ ความรู้เรื่องการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินงาน (Flow Chart) และเป้าหมายของงาน

ที่มาและความสำคัญของปัญหางานวิจัย

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) หมายถึง ชีตความสามารถทางปัญญา (การคิด พิจารณาไตร่ตรอง เลือกด้วยตนเอง) และสังคม ในระดับปัจเจกชนที่รอบรู้แตกฉานด้านสุขภาพ จนสามารถกลั่นกรอง ประเมินและเลือกรับ นำไปสู่การตัดสินใจด้วยความเฉียบคม ที่จะเลือกรับผลิตภัณฑ์สุขภาพ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และเลือกใช้บริการสุขภาพที่เหมาะสมกับตนเอง (วชิระ เพ็งจันทร์, ๒๕๖๐) ปัจจุบันความรอบรู้ด้านสุขภาพถือเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดสุขภาพ หากบุคคลมีความรอบรู้ด้านสุขภาพไม่เพียงพอ จะเป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเพิ่มขึ้น จากสถานการณ์ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ของคนไทย พบว่าคนไทยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับไม่ดีพอ เช่น การออกกำลังกาย อาหาร อารมณ์ สูบบุหรี่ และสุรา (ทอ. ๒๕.)

(กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, ๒๕๕๙) และจากผลการสำรวจความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนไทย อายุ ๑๕ ปี ขึ้นไป พ.ศ. ๒๕๖๒ พบว่าคนไทยมีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพ ๘๘.๗ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๓๖ คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๕ ของคะแนนเต็ม โดยคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพต่ำสุด พบที่เขตสุขภาพที่ ๑๒ (๖๘.๓ คะแนน) รองลงมาคือ เขตสุขภาพที่ ๘ (๘๓.๘ คะแนน) และเขตสุขภาพที่ ๗ (๘๔.๑) โดยคนไทยร้อยละ ๑๙.๑ มีความรอบรู้ด้านสุขภาพไม่เพียงพอ ทั้งนี้สัดส่วนของคนไทยที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพไม่เพียงพอ พบมากเป็นลำดับแรก คือเขตสุขภาพที่ ๑๐ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑ รองลงมาคือ เขตสุขภาพที่ ๘ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘ และเขตสุขภาพที่ ๗ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕ (วิมล โรมา และสายชล คล้อยเอี่ยม, ๒๕๖๒)

แนวคิดการทำงานสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพที่ผ่านมา เน้นการทำให้กลุ่มเป้าหมายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ และหลักการต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้ การสร้างการรับรู้ หรือสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล แต่จากแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ในระยะต่อมา พบว่าพฤติกรรมของบุคคล เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม จากแนวคิดดังกล่าว จึงนำมาสู่การพัฒนาองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate Organization: HLO) เพื่อเป็นโครงสร้างที่สำคัญในการขับเคลื่อนความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับองค์กร ลักษณะโดดเด่นขององค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLO) ที่นำแนวคิดความรอบรู้ด้านสุขภาพระดับองค์กรหรือปัจจัยเชิงระบบที่มีผลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพของบุคคลมาประยุกต์ใช้ (Organizational Health Literacy, OHL) ความรอบรู้ด้านสุขภาพระดับองค์กร (OHL) คือ ระดับความพยายามขององค์กรในการทำให้ประชาชนที่เข้ามาใช้บริการ (to navigate) เข้าใจข้อมูลและการบริการ (to understand) และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารและการบริหาร (to use) เพื่อดูแลสุขภาพของตนเองได้ง่ายขึ้น และสะดวกขึ้น (Farmanova et al, ๒๐๑๘ and Brega et al, ๒๐๑๙) เมื่อองค์กรหนึ่งประยุกต์ใช้ความรอบรู้ด้านสุขภาพระดับองค์กรเพื่อสร้างแนวปฏิบัติและการบริการที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพทั่วทั้งองค์กรแล้ว องค์กรนั้นๆ อาจเรียกได้ว่าเป็นองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (Brach et al, ๒๐๑๒) การวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ประสิทธิภาพของการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และการรักษาโรคได้รับอิทธิพลจากระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพของผู้รับบริการ และระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพของผู้รับบริการได้รับอิทธิพลจากแนวปฏิบัติขององค์กรด้วย (Sorensen et al, ๒๐๑๒) ทั้งนี้ผู้ใช้บริการที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพจำกัด มักรายงานว่าตนเองมีความลำบากในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและในการปฏิบัติตามขั้นตอนการรับบริการของสถานบริการ (Kruzliakova et al, ๒๐๒๑) การปรับรูปแบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและขั้นตอนการรับบริการให้ง่ายต่อการใช้งาน เป็นแนวทางการปรับปรุงแนวปฏิบัติขององค์กรให้เป็นองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ การยกระดับองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นประเด็นสำคัญที่แผนการปฏิรูปประเทศด้าน

สุขภาพ (ปรับปรุงแก้ไข) ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ให้มีความสำคัญและยกเป็นเรื่องที่จำเป็นจะต้องพัฒนา ทั้งนี้ การขับเคลื่อนองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพมีการขับเคลื่อนอย่างจริงจังในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ หลังจากประเทศไทยมีแผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข ๒๐ ปี กรมอนามัยในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนงานความรู้ด้านสุขภาพจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพใน ๔ บริบท คือ โรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ สถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ สถานพยาบาลรอบรู้ด้านสุขภาพ และชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ (กรมอนามัย, ๒๕๖๒) และได้ประชาสัมพันธ์คู่มือฯ ตลอดจนจัดประชุมชี้แจง ให้คำแนะนำแนวทางการขับเคลื่อนกับภาคีเครือข่ายที่สนใจ ต่อมาสมาคมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพไทย พัฒนาและจัดทำเกณฑ์การประเมินรับรองและคู่มือการใช้เกณฑ์สำหรับองค์กร ๔ ประเภท ได้แก่ โรงพยาบาลและหน่วยบริการปฐมภูมิ ชุมชน โรงเรียน และสถานประกอบการ (สมาคมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพไทย, ๒๕๖๔) สายชล คล้อยเอี่ยม และคณะ พัฒนาตัวชี้วัดและกรอบการกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นแนวทางการจัดระบบภายในองค์กรที่เกื้อหนุนกัน

ศูนย์อนามัยที่ ๘ อุดรธานี เป็นองค์กรหลักในการอภิบาลระบบส่งเสริมสุขภาพ และระบบอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพประชาชน ในเขตสุขภาพที่ ๘ จากผลการสำรวจความรู้ด้านสุขภาพของประชาชนไทย อายุ ๑๕ ปี ขึ้นไป พ.ศ. ๒๕๖๒ พบว่า ความรู้ด้านสุขภาพเฉลี่ยของประชาชนเขตสุขภาพที่ ๘ เท่ากับ ๘๓.๘ คะแนน อยู่ในลำดับที่ ๑๑ จาก ๑๒ เขตทั่วประเทศ และพบว่าประชาชนในเขตสุขภาพที่ ๘ มีสัดส่วนของคนที่มีความรู้ด้านสุขภาพไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานขับเคลื่อนองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ ในเขตสุขภาพที่ ๘ ซึ่งที่ผ่านมา เป็นการขับเคลื่อนผ่านการดำเนินงานตามกลุ่มวัย และยังขาดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ทำให้ไม่มีการรายงานหรือเก็บข้อมูลสถานการณ์การดำเนินงานขับเคลื่อนองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ ส่งผลให้การขับเคลื่อนเป็นไปด้วยความล่าช้า ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสถานการณ์การขับเคลื่อนองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ ตามแนวปฏิบัติองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ๔ หมวด คือ หมวดการสนับสนุนและนโยบายของผู้นำ หมวดกำลังคน หมวดการเข้าถึงบริการและบริการ และหมวดการติดตามประเมินผล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผน/นโยบาย ขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์/ความมุ่งหมายในการวิจัย

เพื่อศึกษาสถานการณ์องค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ ตามแนวปฏิบัติองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพในสถานบริการสุขภาพภาครัฐ เขตสุขภาพที่ ๘

ขอบเขตในการดำเนินการวิจัย

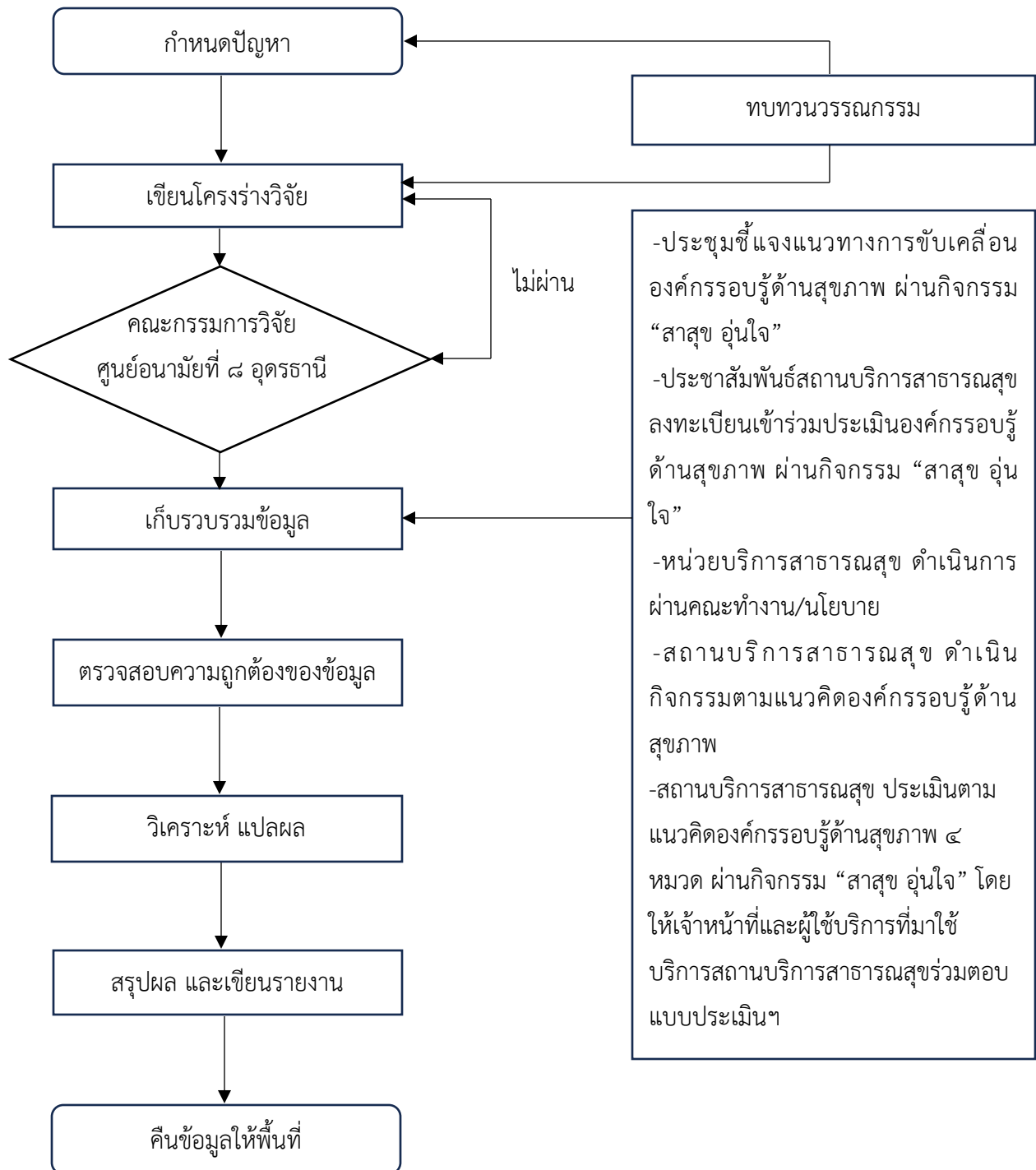
การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประชากรที่ใช้ศึกษา แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการในสถานบริการสุขภาพภาครัฐ ได้แก่ ศูนย์วิชาการในเขตสุขภาพที่ ๘ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่ลงทะเบียนในฐานข้อมูลระบบปฏิบัติการ สาสุข อุ๋นใจ ของกรมอนามัยในช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๖๔ ถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๕ จำนวน ๑๕๕ แห่ง และกลุ่มประชาชนผู้มารับบริการในสถานบริการสุขภาพภาครัฐ ได้แก่ ศูนย์วิชาการในเขตสุขภาพที่ ๘ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่ลงทะเบียนในฐานข้อมูลระบบปฏิบัติการ สาสุข อุ๋นใจ ของกรมอนามัยในช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๖๔ ถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๕ จำนวน ๑๕๕ แห่ง ที่มีอายุ ๑๕-๖๙ ปี คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยความสะดวกหรือความสมัครใจ (Convenient or Volunteer) โดยมีเจ้าหน้าที่สมัครใจเข้าร่วมการศึกษา จำนวน ๑,๑๖๙ คน และกลุ่มผู้รับบริการ จำนวน ๒,๑๗๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสำรวจความเห็นต่อแนวปฏิบัติตามแนวคิดองค์การรอบรู้ด้านสุขภาพ พัฒนาโดยกองส่งเสริมและสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาพ กรมอนามัย ครอบคลุม ๔ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ หมวดสนับสนุนและนโยบายจากผู้นำ ส่วนที่ ๒ หมวดกำลังคน ส่วนที่ ๓ หมวดการเข้าถึงข้อมูลและบริการ และส่วนที่ ๔ หมวดการติดตามประเมินผล

ขั้นตอนการดำเนินงาน (Flow Chart)

มีขั้นตอนการดำเนินการและรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- ประชุมชี้แจงแนวทางการขับเคลื่อนองค์การรอบรู้ด้านสุขภาพ ผ่านกิจกรรม “สาสุข อุ๋นใจ”
- ประชาสัมพันธ์สถานบริการสาธารณสุขลงทะเบียนเข้าร่วมประเมินองค์การรอบรู้ด้านสุขภาพ ผ่านกิจกรรม “สาสุข อุ๋นใจ”
- หน่วยบริการสาธารณสุข ดำเนินการผ่านคณะทำงาน/นโยบาย
- สถานบริการสาธารณสุข ดำเนินกิจกรรมตามแนวคิดองค์การรอบรู้ด้านสุขภาพ
- สถานบริการสาธารณสุข ประเมินตามแนวคิดองค์การรอบรู้ด้านสุขภาพ ๔ หมวด ผ่านกิจกรรม “สาสุข อุ๋นใจ” โดยให้เจ้าหน้าที่และผู้ให้บริการที่มาใช้บริการสถานบริการสาธารณสุขร่วมตอบแบบประเมินฯ
- ผู้วิจัยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินฯ จากการเข้าสู่ระบบด้วยรหัสผ่านและดึงข้อมูลจากฐานข้อมูลเปิดเว็บไซต์ “สาสุข อุ๋นใจ” ผ่านเมนู “เรียกดูข้อมูล” ในรูปแบบไฟล์ Excel เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน (Flow Chart) ดังนี้

เป้าหมายของงาน : ทราบสถานการณ์ที่ได้จากการวิจัย และนำไปเป็นข้อมูลใช้ในการวางแผน กำหนด มาตรการ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพอย่างเป็นระบบในเขตสุขภาพที่ ๘

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

ผลการสำรวจ ในกลุ่มเจ้าหน้าที่ พบว่า สัดส่วนผู้ตอบเห็นด้วย กับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีจำนวน ๙๓๔ คน คิดเป็น ร้อยละ ๗๙.๙ ผลการสำรวจส่วนใหญ่ มากกว่าร้อยละ ๘๐ ในทุกหมวด โดยหมวดที่ได้ผลสำรวจสูงสุด คือหมวดการติดตามประเมินผล คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๗ รองลงมาคือ หมวดกำลังคน ร้อยละ ๘๒.๗ หมวดสนับสนุนและนโยบายจากผู้นำ ร้อยละ ๘๒.๕ และหมวดการเข้าถึงข้อมูลและบริการ ร้อยละ ๘๒.๑ ตามลำดับ สำหรับผลการสำรวจในกลุ่มประชาชนผู้รับบริการ พบว่า สัดส่วนผู้ตอบเห็นด้วย กับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน ๑,๕๒๐ คน คิดเป็น ร้อยละ ๗๐.๐ ผลการวิเคราะห์แต่ละหมวดให้ผล ไม่แตกต่างกันมากและผลการสำรวจ น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ในทุกหมวด โดยหมวดที่มีผลสำรวจสูงสุด คือ หมวดสนับสนุนและนโยบายจากผู้นำ ร้อยละ ๗๐.๑ รองลงมาคือ หมวดกำลังคน ร้อยละ ๖๙.๖ หมวดการเข้าถึงข้อมูลและบริการ ร้อยละ ๖๘.๙ และหมวดการติดตามประเมิน ร้อยละ ๖๘.๓ ตามลำดับ

ทั้งนี้ ผลการประเมินสถานะองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพตามแนวปฏิบัติองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ เขตสุขภาพที่ ๘ มีความสอดคล้องกับภาพรวมในระดับประเทศ โดยกลุ่มพัฒนาวิชาการและนวัตกรรม กองส่งเสริมความรู้และสื่อสารสุขภาพ กรมอนามัย (๒๕๖๕) ประเมินแนวปฏิบัติขององค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพในหน่วยบริการสาธารณสุขที่เข้าร่วมกิจกรรม “สาสุข อุ่นใจ พ.ศ. ๒๕๖๕” ระหว่างวันที่ ๑๔-๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ผลการประเมินชี้ให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารที่ทันสมัยและเหมาะสมกับผู้ให้บริการ และการนำความคิดเห็นของผู้ใช้บริการมาใช้ในการปรับปรุงการทำงานและคุณภาพ การบริการยังเป็นจุดอ่อน

ดังนั้น สถานบริการสุขภาพภาครัฐควรนำข้อเสนอแนะและความต้องการของผู้ใช้บริการ มาพิจารณาสำหรับการออกแบบ วางแผน และดำเนินการปรับปรุงคุณภาพการบริการ โดยคณะทำงาน และนำผลการประเมินมาทำแผนปรับปรุงคุณภาพองค์กร เพื่อส่งเสริมให้ผู้ให้บริการเข้าถึงประโยชน์ จากข้อมูลข่าวสารและบริการของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง

๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ (การนำผลงานไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง และพัฒนางาน)

๖.๑ นำไปเป็นข้อมูลใช้ในการวางแผน กำหนดมาตรการ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อใช้ในการ ขับเคลื่อนการดำเนินงานองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพอย่างเป็นระบบในเขตสุขภาพที่ ๘

๖.๒ เสนอข้อมูลแก่สถานบริการสุขภาพภาครัฐที่เกี่ยวข้อง นำข้อเสนอแนะและความต้องการของผู้ใช้บริการมาพิจารณาสำหรับการออกแบบ วางแผน และดำเนินการปรับปรุงคุณภาพการบริการ โดยจัดส่งคณะทำงาน และนำผลการประเมินฯ มาทำแผนปรับปรุงคุณภาพองค์กร

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ (ผลงานมีความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินงานอย่างไร เช่น การตัดสินใจ แก้ปัญหา การใช้หลักวิชาการ หรือทฤษฎีที่ในการปฏิบัติงาน การบูรณาการงาน หรือเป็นความยุ่งยากของผู้วิจัยในการจัดทำผลงาน)

๗.๑ เนื่องจากการประเมินผลตามแนวคิดองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ ต้องการดำเนินการผ่านกิจกรรม “สาสุข อุ่นใจ” ซึ่งต้องคัดลอกลิงค์และส่งให้กลุ่มเป้าหมายดำเนินการประเมิน ตามห้วงเวลาที่กำหนด ซึ่งค่อนข้างซับซ้อน และกลุ่มเป้าหมายตอบแบบประเมินไม่ทันตามห้วงเวลาที่กำหนด จึงต้องมีการกระตุ้นเตือนในการตอบแบบประเมิน

๗.๒ เนื่องจากต้องขอความร่วมมือจากสถานบริการสุขภาพภาครัฐในการประเมิน ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการใช้งาน “สาสุข อุ่นใจ” จึงต้องมีความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นและเน้นย้ำการดำเนินการตามขั้นตอน รวมถึงการจัดทำคู่มือดำเนินงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง วิเคราะห์ได้

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ทำให้ผู้รับบริการถ้าไม่ใช่กรณีฉุกเฉินจะไม่สามารถเข้ามารับบริการได้ จึงทำให้กลุ่มเป้าหมายในบางจังหวัดค่อนข้างน้อยและไม่ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด

๙. ข้อเสนอแนะ (ให้เสนอข้อเสนอแนวคิด ๓ ด้าน ๑) ข้อเสนอเชิงนโยบาย ๒) ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ ๓) ข้อเสนอสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป)

๙.๑ ข้อเสนอเชิงนโยบาย

๑) ควรมีการบูรณาการในเขตสุขภาพที่ ๘ และกำหนดเป็นนโยบายในการดำเนินงาน กำหนดมาตรการ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพอย่างเป็นระบบในเขตสุขภาพที่ ๘

๒) หน่วยบริการสาธารณสุข กำหนดนโยบายและดำเนินการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ภายในองค์กร ครอบคลุม ๔ มิติ ตามแนวปฏิบัติองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ

๙.๒ ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

หน่วยบริการสาธารณสุขควรนำข้อเสนอแนะและความต้องการของผู้ใช้บริการมาพิจารณา สำหรับการออกแบบ วางแผน และดำเนินการปรับปรุงคุณภาพการบริการ โดยคณะทำงาน และนำผลการประเมินมาทำแผนปรับปรุงคุณภาพองค์กร เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริการเข้าถึงประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารและบริการของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง

๙.๓ ข้อเสนอสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบหรือพัฒนาโปรแกรมสำหรับขับเคลื่อนการดำเนินงานองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ เพื่อส่งผลให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพมากขึ้น

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี).....-

๑๑. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)

๑)สัปดาห์ของผลงาน

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ) 26

(นางสาวบุญนุช จัตุศรี)

(ตำแหน่ง) นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ

(วันที่) ๒๗ / กุมภาพันธ์ / ๒๕๖๗

ผู้ขอประเมิน

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวเป็นความจริงทุกประการ

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ
-	-

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ) 27

(นายวิรุท นนสุรัตน์)

(ตำแหน่ง) นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ

หัวหน้ากลุ่มขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และพัฒนากำลังคน

(วันที่) ๒๗ / กุมภาพันธ์ / ๒๕๖๗

ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล

(ลงชื่อ) 28

(นายฤทธิญา ศิริชัยสิทธิ์)

(ตำแหน่ง) ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ ๖ ชลบุรี

ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรดิตถ์

ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

หมายเหตุ : คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อยสองระดับ คือ ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้มีคำรับรองหนึ่งระดับได้

แบบการเสนอข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน (ระดับชำนาญการ)

๑. เรื่อง การพัฒนาชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ เขตสุขภาพที่ ๘

๒. หลักการและเหตุผล (สรุปให้เห็นถึงความสำคัญและที่มาของปัญหา วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย)

สถานการณ์ปัญหาของประเทศไทย เมื่อจำแนกตามสาเหตุการตายที่สำคัญ จากสถิติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยพิจารณาอัตราการตายจำแนกตามสาเหตุที่สำคัญ ต่อประชากรแสนคน ประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ และ ๒๕๖๔ พบว่า อัตราตายตามสาเหตุที่สำคัญในปี ๒๕๖๔ มากกว่าปี ๒๕๖๐ โดยเฉพาะ อัตราตายด้วยโรคสำคัญในอันดับต้นๆ ได้แก่ มะเร็งทุกชนิด โรคหลอดเลือดในสมอง ปอดอักเสบ โรคหัวใจขาดเลือด อุบัติเหตุจากการคมนาคมขนส่งทางบก เบาหวาน โรคเกี่ยวกับตับ และวัณโรคทุกชนิด โดยในปี ๒๕๖๐ มีอัตราการตาย ๑๑๗.๖, ๔๗.๘, ๔๕.๓, ๓๑.๘, ๒๔.๑, ๒๒.๐, ๑๖.๒ และ ๘.๕ ตามลำดับ แต่ในปี ๒๕๖๔ อัตราตายเพิ่มสูงขึ้น เป็น ๑๒๕.๕, ๕๕.๕, ๔๙.๗, ๓๓.๕, ๒๕.๔, ๒๔.๕, ๑๗.๓ และ ๙.๒ ตามลำดับ (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๕) และพบว่า พ.ศ. ๒๕๖๕ มีประชากรเสียชีวิต จำนวน ๕๙๕,๙๖๕ คน ซึ่งเพิ่มขึ้น ๓๒,๓๑๕ คน จาก พ.ศ. ๒๕๖๔ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๖๖) ซึ่งจากสาเหตุการเสียชีวิตที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนเกิดจากโรคที่สามารถป้องกันได้ หากคนไทยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพที่เพียงพอ ซึ่งสถานการณ์ความรู้ (Literacy) ของคนไทย พบว่า คนไทยส่วนหนึ่งสามารถอ่านออก เขียนได้ คำนวณได้ แต่ร้อยละ ๕๐ ของคนไทยมีความรอบรู้รอบรู้ด้านสุขภาพไม่ดีเกี่ยวกับการออกกำลังกาย อาหาร อารมณ์ สืบพันธุ์ และสุรา (ทอ. ๒๕.) (กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, ๒๕๕๙) และจากผลการสำรวจความรู้ด้านสุขภาพของประชาชนไทย อายุ ๑๕ ปี ขึ้นไป พ.ศ. ๒๕๖๒ พบว่า คนไทยมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพ ๘๘.๗๒ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๓๖ คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๕ ของคะแนนเต็ม โดยคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพต่ำสุด พบที่ เขตสุขภาพที่ ๑๒ (๖๘.๓๒ คะแนน) รองลงมา เขตสุขภาพที่ ๘ (๘๓.๘๑ คะแนน) และเขตสุขภาพที่ ๗ (๘๔.๐๖) คนไทยร้อยละ ๑๙.๐๙ มีความรอบรู้ด้านสุขภาพไม่เพียงพอ โดยสัดส่วนของคนไทยที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพไม่เพียงพอ พบมากที่สุดที่ เขตสุขภาพที่ ๑๐ (ร้อยละ ๒๔.๐๕) รองลงมาคือเขตสุขภาพที่ ๘ (ร้อยละ ๒๓.๗๘) และเขตสุขภาพที่ ๗ (ร้อยละ ๒๓.๔๗) (วิมล โรมา และสายชล คล้อยเอี่ยม, ๒๕๖๒)

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ปัญหาสุขภาพในพื้นที่จะลดลงได้ หากประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ซึ่งความรู้ด้านสุขภาพ เน้นการเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคลให้มีทักษะ ๖ ทักษะสำคัญ และอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีตามทฤษฎีของ Kurt Lewin

ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนและสิ่งแวดล้อม โดย ๖ ทักษะสำคัญประกอบด้วย ทักษะการเข้าถึงบริการสุขภาพและข้อมูลสุขภาพ ทักษะทางปัญญาในการทำความเข้าใจข้อมูล ทักษะทางสังคมในการสืบค้นโต้ตอบซักถาม ทักษะการตัดสินใจด้วยข้อมูลที่เพียงพอ ทักษะการปรับตนเองให้มีสุขภาพดีและทักษะทางสังคมในการบอกต่อเรื่องราวความสำเร็จในการจัดการสุขภาพ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคลยังไม่เพียงพอ จึงมีความพยายามในการพัฒนาองค์กร สถาบัน ชุมชน ที่แต่ละบุคคลใช้ชีวิตให้มีการพัฒนา ๖ ทักษะดังกล่าว โดยในที่สุดความรอบรู้ด้านสุขภาพก็จะเป็นสินทรัพย์ (Asset) ติดตัวผู้นั้น ไปใช้ในหลากหลายสถานการณ์และเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตได้ มีทางเลือกในการใช้ชีวิตอย่างปลอดภัย มีความสุข สุขภาพแข็งแรง ที่มีโอกาสอยู่นอกกรอบของสิ่งที่ได้รับการสอนมา เพราะการสอนสั่ง ไม่ใช่คำตอบเดียวแต่เป็นสภาพแวดล้อมของคนในชุมชนที่จะนำตนเองไปสู่เป้าหมายทั้งการมีสุขภาพดี และคุณภาพชีวิตที่ดี (“เกณฑ์ประเมินรับรองและคู่มือการใช้เกณฑ์ชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ,” ๒๕๖๔) ซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ ลดพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคภัยไข้เจ็บ มีพฤติกรรมในการสร้างเสริมสุขภาพที่แข็งแรง ซึ่งต้องมีการจัดการให้ประชาชนมีการเรียนรู้ด้านสุขภาพ โดยเน้นประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (ศิริเนตร สุขดี, ๒๕๖๐)

การส่งเสริมการพัฒนาชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ ตามแนวคิดองค์การรอบรู้ด้านสุขภาพนำทาง (Navigate) ให้เรียนรู้ร่วมกันและทำความเข้าใจตนเอง คิดและตัดสินใจร่วมกันบนพื้นฐานของข้อมูล เป็นชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ ซึ่งหมายถึง ชุมชนไม่ว่าจะเป็นระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ท้องถิ่น ที่ถือว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นเรื่องของทุกคนในชุมชน มีการจัดระบบ กระบวนการ และบริการที่ให้ความสำคัญกับเรื่องข้อมูลและการสื่อสารและเอื้อให้ประชาชนเข้าถึง เข้าใจ นำข้อมูลไปตัดสินใจใช้ในการดำรงชีวิตในชุมชนอย่างปลอดภัย จัดการสุขภาพ และภาวะสุขภาพชีวิตและการดำเนินชีวิตที่มีวิถีสร้างสุข (Wellness) ไม่ว่าจะเป็นใครและมีลักษณะประชากรเป็นอย่างไร (เกณฑ์ประเมินรับรองและคู่มือการใช้เกณฑ์ชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ, ๒๕๖๔) ถือเป็นเครื่องมือที่จะแก้ปัญหาสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งควรส่งเสริมการดำเนินงานในพื้นที่ ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของวิธีการดำเนินงานและผลของการสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพภายใต้การพัฒนาชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพของพื้นที่ จึงทำการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพและประเมินผลการพัฒนาชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนต่อไป

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข (ให้แสดงเนื้อหาสาระสำคัญ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนการดำเนินการ (Flow Chart))

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพและประเมินการพัฒนาชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยมีวิธีการศึกษาและการดำเนินการ ดังนี้

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) เป็นการศึกษากระบวนการและผลลัพธ์ของการพัฒนาชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ ทำการศึกษาในพื้นที่ ๗ พื้นที่ แบ่งตามจังหวัดในเขตสุขภาพที่ ๘ จังหวัดละ ๑ พื้นที่ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นพื้นที่ที่มีความสนใจและร่วมมือในการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบติดตามรายละเอียดการดำเนินงาน การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มจากผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู ผู้แทนชมรม/สมาคม หรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ ๆ ละ ๕-๑๐ คน เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ เป็นผู้ร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ยินดีให้ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา เกณฑ์คัดออก ได้แก่ ผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมและไม่สะดวกให้ข้อมูล

วิธีดำเนินการศึกษา

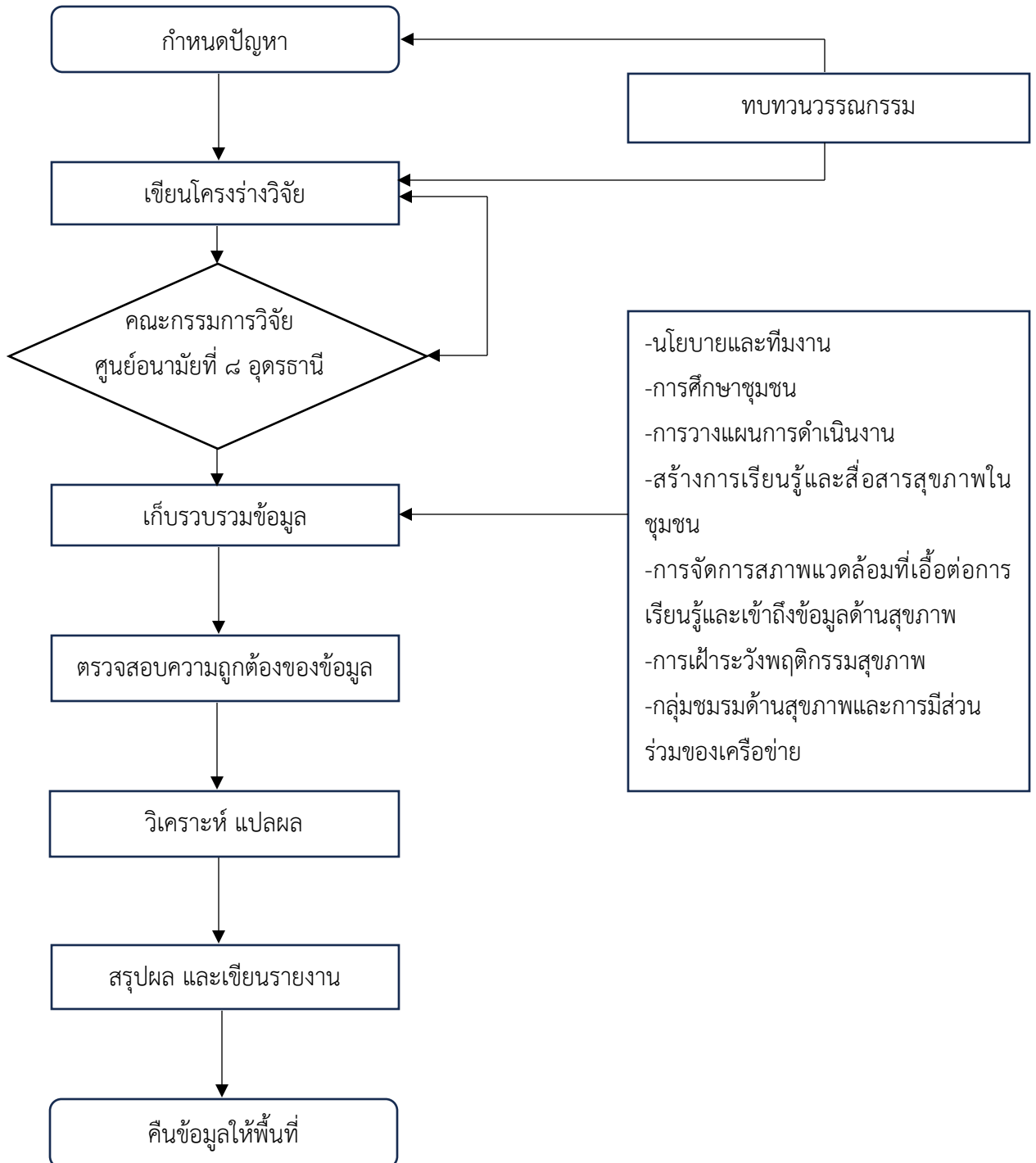
๑. ชี้แจงและทำความเข้าใจในการพัฒนาชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ การรวบรวมข้อมูลต่างๆ ของการพัฒนาชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยใช้เกณฑ์ประเมินรับรองชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็น Directing tool ในการกำหนดทิศทางของชุมชนให้สามารถขับเคลื่อนพัฒนาตนเองเป็นชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นเกณฑ์นำทางให้สามารถเข้าถึง ใช้ข้อมูล เรียนรู้ ทำความเข้าใจตนเอง แสวงหาวิธีการพัฒนา/ทางเลือก ตัดสินใจเอง มุ่งสู่การพัฒนาเป็นชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ

๒. พื้นที่ดำเนินการพัฒนาชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ มีการดำเนินงานและกิจกรรมตามความเหมาะสมของชุมชน ด้วยการกำหนดนโยบายและคณะทำงาน การศึกษาชุมชน เพื่อเข้าถึงเข้าใจชุมชน (มี Profile ชุมชน) วางแผนการดำเนินงาน ตัดสินใจ ข้อตกลง/กลไกการทำงานหรือแผนปฏิบัติการพัฒนาชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพร่วมกัน

๓. เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบติดตามรายละเอียดการดำเนินงาน และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มจากผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการ

๔. วิเคราะห์และประมวลผลเชิงคุณภาพเป็นองค์ความรู้การดำเนินงานชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ ด้วยการบรรยาย

โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน (Flow Chart) ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

๑. แบบติดตามละเอียดการดำเนินงาน แบบสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยประยุกต์จากเกณฑ์ประเมินรับรองและคู่มือการใช้เกณฑ์ชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นคำถามปลายเปิด ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ ๒ การดำเนินงานชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ

๒.๑ นโยบายและทีมงานในการขับเคลื่อนและผลักดันให้มีการดำเนินงานสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ

๒.๒ การศึกษาชุมชน

๒.๓ การวางแผนการดำเนินงาน

๒.๔ การดำเนินงานสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพโดยสร้างการเรียนรู้และสื่อสารสุขภาพในชุมชน

๒.๕ การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพ

๒.๖ การเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ

๒.๗ กลุ่มชมรมด้านสุขภาพและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

ส่วนที่ ๓ นวัตกรรมหรือผลงานที่ส่งผลต่อการสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ

ส่วนที่ ๔ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ

ส่วนที่ ๕ ผลการประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน (ก่อน-หลังดำเนินการ)

การวิเคราะห์ผล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประมวลผลและนำเสนอด้วยการบรรยาย

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (แสดงผลสำเร็จของงาน รวมถึงการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนางาน)

๔.๑ ประชาชน เขตสุขภาพที่ ๘ มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพและข้อมูลสุขภาพ ทำความเข้าใจข้อมูล สืบค้นโต้ตอบซักถาม ตัดสินใจด้วยข้อมูลที่เพียงพอ ปรับตนเองให้มีสุขภาพดีและบอกต่อเรื่องราวความสำเร็จในการจัดการสุขภาพของตนเองได้

๔.๒ มีข้อมูลใช้สำหรับเป็นแนวทางในการวางแผน กำหนดนโยบายในการจัดการสุขภาพของ
ประชาชนในเขตสุขภาพที่ ๘

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ (ให้กำหนดเป็นตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมและสามารถวัดได้จริง)

๕.๑ อัตราความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐

๕.๒ มีชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ เขตสุขภาพที่ ๘ จำนวน ๗ ชุมชน

(ลงชื่อ) 2/5

(นางสาวบุญยณัฐ จัตุศรี)

(ตำแหน่ง) นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ

(วันที่) ๒๗ / กุมภาพันธ์ / ๒๕๖๗

ผู้ขอประเมิน